

MARK TWAIN

Print și cerșetor

Traducere de Liliana Radu
Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CUPRINS

<i>Povestea schimbului de roluri sociale</i> (Lucian Pricop).....	7
Nașterea prințului și a cerșetorului.....	23
Copilăria lui Tom.....	24
Întâlnirea lui Tom cu prințul.....	29
Încep necazurile prințului.....	36
Tom înălțat în rang	40
Tom învață	47
Primul ospăț regal al lui Tom	54
Sigiliul	58
Parada pe Tamisa	61
Chinurile prințului	64
La Guildhall.....	72
Prințul și salvatorul său	76
Disparația prințului.....	86
„Regele a murit, trăiască regele“	90
Tom rege	101
Banchetul	111
Fu-Fu întâiul	113
Prințul și vagabonzii	123
Regele și țărani	129
Prințul și pustnicul	135
Hendon salvatorul.....	141
Victima trădării	145
Prințul în temniță	150
Evadarea.....	154

Hendon Hall.....	157
Renegat	164
În temniță	168
Sacrificiul.....	177
Spre Londra	180
Ascensiunea lui Tom.....	182
Procesiunea recunoașterii	184
Ziua încoronării	187
Regele Edward.....	198
Dreptate și răsplată	205

POVESTEA SCHIMBULUI DE ROLURI SOCIALE

Samuel Langhorne Clemens (30 noiembrie 1835 – 21 aprilie 1910), cunoscut sub pseudonimul literar Mark Twain, a fost un scriitor și umorist american, autorul popularelor romane *Aventurile lui Tom Sawyer*, *Prinț și cerșetor*, *Aventurile lui Huckleberry Finn* și *Un yankeu la curtea regelui Arthur*.

Mark Twain a fost renumit pentru umorul și buna sa dispoziție, datorită cărora s-a bucurat de o popularitate imensă în întreaga lume, fiind probabil cel mai popular american din acea vreme. În 1907, publicul s-a înghesuit la Expoziția Jamestown doar ca să-l zărească pe Mark Twain. S-a bucurat de prietenia mai multor celebrități, între care autorul și criticul literar William Dean Howells, politicianul și autorul Booker T. Washington, inginerul și inventatorul Nikola Tesla, scriitoarea Helen Keller și magnatul Henry Huttleston Rogers. Prozatorul american William Faulkner a scris despre Twain că a fost „părintele literaturii americane“.

Dintre scrierile Mark Twain cele mai faimoase sunt romane, precum *Aventurile lui Huckleberry Finn*, *Aventurile lui Tom Sawyer*, *Prinț și cerșetor*, *Un Yankeu la curtea regelui Arthur*. A scris, de asemenea, numeroase texte de nonficțiune, dintre care unele au fost cuprinse în antologii. În 2001, unul dintre manuscrisele inedite ale lui Mark Twain, *A Murder, a Mystery and a Marriage* a fost publicat de Atlantic Monthly.

Twain a murit în 1910 și este înmormântat la Elmira, statul New York.

Pentru a pregăti lectura integrală a romanului *Prinț și cerșetor*, vom construi în câteva pagini un rezumat al acestuia. Într-o zi de toamnă din al doilea pătrar al celui de-al șaisprezecelea veac, la Londra se nășteau doi băieți. Unul dintre ei era Tom, copilul nedorit al familiei Cauty, o familie săracă de cerșetori. Traiul le fusese tulburat de băiatul care acum dormea în zdrențe, nebăgat în seamă de nimeni. Celălalt băiat era Eduard Tudor, prinț de Wales, viitor rege al Angliei. Și el dormea, înfășat în scutece de mătase, vegheat de lorzi și doamne de la curte.

Tom și familia lui trăiau într-o casă dărăpănată dintr-un cartier mizer numit Curtea Gunoaielor. Aveau o singură odaie, în care se îngământădeau mama și tatăl, Tom, bunica și cele două surori ale lui Tom. Nan și Bet erau gemene și aveau cincisprezece ani. Erau fete bune, dar murdare, zdrențăroase și cufundate în bezna neștiinței, semănând întrutotul cu mama lor. Tatăl copiilor și mama acestuia erau însă doi diavoli cu chip de om, un tâlhar și o cerșetoare, bețivi și bătăuși. În aceeași casă locuia un preot sărman, care îl învăța pe băiat în taină să scrie și să citească, ba chiar și puțină latină. Când nu era la părintele Andrew să asculte povești cu zâne și cu prinți strălucitori, Tom mergea la cerșit și, dacă venea seara cu mâna goală, lua bătaie de la tată-său, apoi de la bunică-sa. Când se culca în paiele murdare, obosit, bătut și mort de foame, băiatul se alina închipuindu-și viața unui prinț în palatul regal. Până la urmă, Tom începu să se poarte ca la curtea regală, vorbea frumos și cu înțelepciune, așa că băieții începură să-l respecte și chiar oamenii mari veneau să-i ceară sfatul. Marea dorință a lui Tom era să vadă măcar o dată un prinț în carne și oase.

Într-o dimineață de ianuarie Tom se trezi lihnit și porni să hoinărească. Pentru prima oară în viața lui ajunse la palatul Westminster și zări dincolo de zăbrelele aurite un băiat frumușel și bronzat, cu haine de mătase și atlas strălucitor, având la șold o mică spadă și un jungher bătute cu nestemate. Era înconjurat de nobili, îmbrăcați ca în basme.

Tom își lipi fața de zăbrele, dar unul dintre ostașii de pază îl smulse de acolo și îl îmbrânci în mijlocul cetei de gură-cască din fața porților. Nemulțumit că s-au purtat așa cu un băiat sărman, prințul Eduard strigă la ostaș și îi porunci să-l lase pe băiat înăuntru.

Eduard îl duse pe Tom în iatacul său și trimise de acolo pe toată lumea, ca să nu îl stânjenească pe sârmanul băiat. Prințul și cerșetorul, statură mult de vorbă. Tom povesti despre familia lui, iar prințul Eduard vorbi și el despre surorile lui, prințesa Elisabeth și prințesa Mary, despre vara lui, Jane Gray, despre tatăl său, regele.

Tom îi povesti despre jocurile cu băieții din Curtea Gunoaielor, iar prințul mărturisi că tare și-ar dori să se înveșmânteze ca Tom și să se joace și el așa, fără grijă. Tom, la rândul său, spuse că și el și-ar dori să poarte măcar o dată haine ca ale prințului. Atunci, cei doi schimbă iute hainele și, privindu-se în oglindă, descoperiră că seamănă leit.

Zărind un semn pe mâna lui Tom, făcut de străjerul cel aruncase la poartă, prințul uită de haine și, aprins, ieși din iatac să-i ceară socoteală oșteanului. Mai întâi însă, ascunse bine un obiect de mare însemnătate.

Ajuns la poartă, strigă la soldat să deschidă poarta, acesta deschise și îl zvârli cu o palmă drept în mijlocul gloatei, care începu să râdă de băiatul zdrențaros ce striga turbat că e prințul de Wales.

Prințul umblă toată ziua prin Londra, căutând Curtea Gunoaielor cu speranța că neamurile lui Tom îl vor ajuta. Mulți copii râseseră de el, chiar îl bătuseră și acum se gândea că atunci când va fi rege vor avea pâine și adăpost, dar și învățătură, ca să fie mai buni și milostivi.

Deodată fu înșfăcat de guler de un ditamai bețivul, tatăl lui Tom. Când îi spuse că nu e fiul lui, ci prințul de Wales, John Canty făcu ochii mari și socoti că băiatul a înnebunit.

După ce îl așteptă pe prinț vreo jumătate de oră, împăunându-se cu hainele prințului în fața oglinzii, Tom fu luat prin surprindere de lady Jane Gray. Speriat, băiatul începu să spună cine e, dar fata fugi, iar prin palat se împrăștie zvonul că prințul și-a pierdut mințile.

Fu dus la tatăl prințului, regele Henric al VIII-lea. Tom îi spuse cine e și de unde vine, dar și regele socoti că și-a pierdut mințile. Ca să arate că nu se leapădă de fiul său, chiar așa smintit, regele porunci să fie înălțat cât mai curând la rangul său princiar. Pentru asta, însă, trebuia să piară ducele de Norfolk, dușman al regelui și să se numească alt mareșal al Angliei.

Regele îi ceru lui Tom să își stăpânească boala, să nu mai spună că nu e prințul, și dacă nu își amintește ceva să le ceară sprijin lordului St. John și lordului Hertford.

În prezența celor doi lorzi, Tom primi vizita prințesei Elisabeth și a lui lady Jane și, ajutat de toți patru, reuși să facă față conversației. După ce plecară fetele, simți nevoia să se odihnească. Mare îi fu mirarea când o ceată de slujitori îl descălțară, îl schimbară de haine și îi dădură să bea apă. Se lăsă în voia lor, apoi se culcă.

La amiază Tom fu îmbrăcat din nou și dus într-o încăpere mare și frumos împodobită, unde era pusă masa pentru o singură persoană. Tom mănâcă mai mult cu mâna și la sfârșitul mesei își umplu buzunarul cu alune, deși simți că fapta nu e pe măsura rangului său.

Gustă apoi din apa parfumată care îi fusese adusă spre a se spăla pe mâini și plecă în iatacul său. Acolo rămase singur și se puse pe mâncat alune și pe citit o carte despre eticheta la curtea Angliei.

După-amiază regele voi să pecetluiască hotărârea de a fi executat ducele de Norfolk. Încredințase însă Marele Sigiliu prințului Eduard, iar când trimișii lui îl cerură lui Tom, acesta nu știa nimic de el.

Regele porunci să fie folosit Micul Sigiliu, iar Parlamentul i se supuse și hotărî pentru a doua zi tăierea capului ducelui de Norfolk, așa cum dorea maiestatea sa.

Seara, fațada palatului care dădea spre fluviu strălucea de lumini și de podoabe. Fluviul era înțesat de bărci și mici corăbii, împodobite și ele și luminate de lampioane colorate. Soseau, în bărci falnice, lorzii Angliei, deputați din sfatul cetății, ambasadorii Franței, ai Spaniei, membri ai familiei regale.

Ieși apoi din palat eroul serbării, prințul de Wales. Tom Canty era minunat înveșmântat în haine de atlas, bătute cu diamante, perle, alte nestemate, iar la gât îi atârnavu decorații strălucitoare, întocmai așa cum visase el.

John Canty îl târî pe adevăratul prinț de Wales la Curtea Gunoaielor și începu să-l bată cu ciomagul, spre veselia mulțimii. Unul singur luă apărarea băiatului, dar ciomagul bețivanului îl doborî la pământ.

În odaie, John Canty îl întrebă din nou pe micul prinț cine este. Firesc, acesta spuse că este Eduard, prinț de Wales, spre uimirea bătrânei mame a bețivului și spre nefericirea mamei copilului. Surorile lui Tom începură să-l roage pe tatăl lor să-l ierte pe băiat, zicând că are nevoie de somn ca să se vindece de sminteală, despre care mama lui Tom credea că i se trage de la cititul cărților.

Tatăl și bunica lui Tom se înfurieră și îi traseră întâi o bătaie băiatului, apoi mamei și fetelor, după care se culcară, oboșiți de această petrecere. Mama se strecură și înveli băiatul, apoi îi dădu un coltuc de pâine. El mulțumi cu cuvinte nobile și spuse că regele, tatăl lui, avea să o răsplătească pentru bunătatea ei.

După câteva ceasuri, bătu la ușă un om care spuse că acela pe care John Canty îl doborâse cu ciomagul, părintele Andrew, trăgea să moară. Când auzi asta, John Canty scoase toată familia în stradă și o luară la fugă, tatăl ținându-l strâns de mână pe băiat.

Când ieșiră la lumină, pe malul fluviului, nimeriră la serbarea al cărei erou era Tom. Un barcagiu îi oferă de băut lui Canty, iar acesta lăsă mâna băiatului pentru o clipă. Prințul folosi prilejul și se afundă în marea de oameni. Mergând printre ei, se gândea la Tom, despre care credea că se folosise de prilej și devenise un uzurpator. Hotărî să meargă la palatul municipal, Guildhall, să dezvăluie cine e și să-l pedepsească cu moartea pe șarlatan.

Tom și alaiul princiar ajunseră la Guildhall, unde fură întâmpinați de Lordul Primar. Aici avea să aibă loc ospățul dat în cinstea prințului de Wales.

Pe când Tom privea spectacolul strălucitor al dansatorilor, la porțile Guildhall-ului adevăratul prinț, murdar și în zdrențe, își striga dreptatea, spre hazul oamenilor care căscau și ei gura la ospăț. Numai unul, Miles Hendon, un fost oștean, luă apărarea băiatului și îl scoase de acolo.

În timpul acesta, în palat se așternu liniștea. Se anunțase moartea regelui, apoi toți mesenii strigară într-un glas, după obicei, să trăiască regele, adică prințul de Wales, care devenea din clipa aceea regele Angliei. Tom își reveni din uimirea în care căzuse și spuse primele cuvinte de rege: nu mai voia să fie legi sângheroase și hotăra ca ducele de Norfolk să nu moară.

Vestea ajunse și la prințul Eduard, pe când mergea pe stradă cu eliberatorul său. Întâi îi dădură lacrimile, căci își iubise tatăl, apoi,

auzind strigătele mulțimii pentru regele Eduard al șaselea, își dădu seama că devenise rege.

Miles Hendon locuia într-un mic han de pe podul Londrei. Tocmai când se apropiau de ușă, le apărură în cale John Canty, care vru să recapete băiatul. Eduard spuse cu tărie că nu îl cunoaște și că nu vrea să meargă cu el, iar Hendon îl izgoni pe John Canty.

Eduard se culcă, iar Hendon începu a se gândi să ceară ajutor pentru băiat la tatăl său și la fratele său, Arthur și să îl ferească de celălalt frate, Hugh, un om năvălit în rele.

În timp ce mânca, Eduard află povestea lui Miles, înșelat de fratele său Hugh și pedepsit de tatăl său pe nedrept. Cum avea un suflet nobil, băiatul îi promise că va face dreptate, ca rege al Angliei ce se afla acum. Ostașul, socotind că nu e bine să contrazică un bolnav, îi cântă în strună și ceru privilegiul de a sta jos în prezența regelui, căci stătuse numai în picioare, la cererea lui Eduard. Eduard îl investi cavalier și îi acordă privilegiul.

Dimineață, în timp ce Eduard dormea, Miles Hendon îi luă măsurile cu o sfoară, ieși, apoi se întoarse cu haine și încălțăminte pentru un băiat de vârsta lui, ca să nu mai arate ca un cerșetor. Le mai cârpi pe ici pe colo, căci nu avusese bani de haine noi, și se duse să îl trezească pe băiat.

Oșteanul descoperi că sub învelitoare nu mai e nimeni și află de la slujitorul hanului că un flăcău venise în lipsa lui și îi spusese lui Eduard că el, Hendon, îl așteaptă la capătul Podului Londrei. Băiatul se îmbrăcase mormăind și plecase cu flăcăul. Hendon fugi repede să îl caute.

În aceeași dimineață, Tom se trezi din somn, crezând că a visat toate întâmplările prin care trecuse, și le strigă pe Bet și pe Nan. Când îi răspunse, cu glas umil, un slujitor, înțelese că nu a visat și se încredință de asta când fu din nou spălat și îmbrăcat de alții, apoi hrănit și condus în sala tronului, pentru rezolvarea unor treburi legate de cârmuirea regatului.

Consiliul regal luă fel de fel de hotărâri, pe care Tom, ajuns din prinț, rege, le aprobă, ajutat îndeaproape de lorzii Hertford și St. John. Primi apoi vizitele surorilor lui și apoi îl primi pe băiatul a cărui menire era să fie biciuit în locul prințului, acum rege, atunci când acesta nu își învăța lecțiile! Tom îl investi cavalier și îl trase de

limbă așa de bine, că după un ceas știa o mulțime de lucruri despre viața lui trecută.

Noile cunoștințe îi folosiră când sosi lordul Hertford, pe care îl impresionă cu câte lucruri „își amintise“ și care speră că regele se însănătoșește rapid. Numai despre Marele Sigiliu nu își amintea nimic, căci habar nu avea cum arată acesta.

În ziua următoare Tom primi ambasadorii străini veniți să îl felicite pe noul rege. Ziua următoare îl speria însă pe Tom, căci avea să înceapă să cineze în public, după cum era obiceiul regal. Tot în ziua aceea lordul Hertford avea să fie numit în funcția de Lord regent, un fel de tutore al regelui minor.

Până la cină Tom avu prilejul de a le dovedi tuturor că are o inimă bună și mintea întregă. Întâi comută pedeapsa unui om acuzat că a luat viața altuia otrăvinduo-l. Omul fusese condamnat să fie fiert de viu și ceruse să fie doar spânzurat. Tom porunci să fie schimbate niște legi atât de crude, puse omului întrebări meșteșugite și înțelese că era nevinovat, așa că porunci să fie eliberat.

Mai apoi, iertă de pedeapsa cu moartea o femeie și o fetiță, acuzate că și-ar fi vândut sufletul diavolului ca să poată stărni vijelii când poftesc ele. Tom promise femeii iertarea dacă stârnește o vijelie chiar acolo, dar biata femeie, cu lacrimi în ochi, spuse că nu poate să facă asta. Atunci Tom spuse că, dacă ar fi putut, ar fi făcut-o, măcar ca să își scape copila de la moarte, și le dădu libertatea.

În timp ce Tom era pregătit pentru ospățul de la cină, marea sală de ospete aștepta pregătită. De jur împrejurul sălii era o galerie în care stăteau muzicanții și o droaie de dregători ai cetății.

În mijlocul sălii, pe o estradă, se afla masa regelui. Cu mult fast gentilomii veniră pe rând, câte doi, unul cu un baston în mână, altul cu fața de masă, apoi altă pereche cu solnița și pâinea, și pe urmă alta, cu un cuțit pentru gustat. Toți îngenuncheau înainte de a pune lucrurile pe masa regelui.

Sosiră apoi gentilomii, baronii, conții, cavaleri ai ordinului Jartierei, bogat îmbrăcați și cu capul descoperit, apoi cancelarul, între doi curteni, unul care purta sceptrul regal, iar celălalt spada de ceremonie. Venea apoi regele, iar în urma lui nobilii din suita sa și garda de onoare.

Tom se așeză la masă și, în sunetele unei muzici vesele, călărașii din gardă aduseră fel de fel de bucate, în vase de preț. Tom

mâncă grijuliu, nu se grăbi și nu făcu nimic singur, așteptând să îl servească gentilomii care aveau această însărcinare, așa că ieși cu bine la capăt și din această împrejurare.

Miles Hendon străbătu tot Podul Londrei în căutarea băiatului, dar nu îi dădu de urmă. Se gândi că băiatul avea să îl caute la castelul Hendon, casa părintească despre care îi povestise la han, și porni într-acolo.

Flăcăul care îl ademenise pe bietul prinț de la han, îl duse în adâncul unei păduri, spunându-i că acolo îl așteaptă prietenul lui, care este rănit. Când ajunseră la ruinele unei ferme, îl băgă în grajd și acolo dădu de John Canty.

Sosi apoi și o ceată de hoți, cerșetori, ghicitoare, femei pierdute și alți oameni de nimic. Atunci înțelese Eduard cine era John Canty, un hoț și un ucigaș. Pentru relele pe care le făcuseră, unii fuseseră biciuiți, alții fuseseră însemnați cu fierul roșu. Vorbiră despre pățaniile lor și despre cei care își pierduseră viața drept pedeapsă pentru crimele lor. Toți acuzau legile că sunt prea aspre, mai ales aceea care hotăra sclavia drept pedeapsă pentru cei care repetau fărădelegea cerșitului.

Ascultând vorbele bandiților, Eduard, împins de un impuls mărinimos, strigă că această lege nu va mai exista. Când spuse că el este regele, tâlharii îl luară în râs, îl numiră „Fu-Fu întâi, regele zănatecilor“, îl suiră pe un butoi drept tron, îl încoronară cu un lighean hârbuit și îi puseră în mână un linguroi drept sceptru. Începură apoi să i se închine, în bătaie de joc, până când băiatului îi dădură lacrimile.

A doua zi plecară la furat și la cerșit, târându-l și pe bietul rege cu ei. Firește, acesta se împotrivi să fie hoț sau cerșetor și, la primul prilej, fugi de ei cât putu mai departe. Merse mult timp și îl ajunse noaptea într-un sat. Se strecură pe furiș într-un grajd și se cuibări lângă un vițeluş care îi aduse căldura mult dorită.

Dimineață dădură peste el în grajd două fetețe. Vorbiră frumos cu el și îl crezură când le spuse că el este regele. În sinea sa, Eduard hotărî ca, atunci când își va redobândi tronul, să îi țină la mare cinste pe copiii, fiindcă fetețele îl crezuseră și nu își bătuseră joc de el ca oamenii mari. Îl duseră la mama lor, o văduvă săracă, și aceasta se purtă cu blândețe cu el, socotind că e bolnav, cu mîntea tulburată.

Femeia stătu de vorbă cu el, încercând să afle de unde este și cine îi sunt părinții, apoi încercă să afle cam cu ce se ocupase, vorbindu-i despre felurite îndeletniciri, despre păstori, morari, fierari, țesători. Trecu apoi la îndeletnicirile dintr-o casă, gândind că va fi fost vreo slugă, dar singura ocupație care îi stârni interesul și îi dezlegă limba a fost pregătitul hranei. Crezând că fusese ajutor de bucătar, văduva îl puse să pregătească masa, dar rezultatul fu jalnic, fiindcă arse mâncarea.

Se așezară cu toții și mâncară, femeia mulțumită că se arată mărinimoasă cu un vagabond, micul rege încântat că se coboară până la nivelul acestor oameni simpli și de treabă, drept recunoștință pentru bunătatea pe care i-o arătasera.

După ce mâncară, Eduard îndeplini câteva treburi mărunte și îl văzu la timp pe John Canty care se apropia de casă. Ieși liniștit pe ușa din dos, apoi o luă la fugă și se afundă în pădure.

Eduard merse prin pădure până când se lăsă noaptea. Se luă după o luminiță și ajunse la un bordei. Aici locuia un pustnic țicnit, care trăia departe de oameni. După ce îi spuse că el e regele, pustnicul o ținu una și bună că va rămâne cu el toată viața, ca să se pocăiască, și că el este un arhanghel, deși i s-ar fi convenit să fie papă.

Băiatul se cam înfricoșă, dar după vreo oră nebunului i se schimbă dispoziția și se purtă cum nu se poate mai frumos, îl îngriji și îi dădu să mănânce, apoi îl culcă.

În timp ce Eduard dormea, bătrânul nebun ascuți bine un cuțit, apoi îl legă fedeleș, făcându-i o legătură chiar și pe sub bărbie, ca să nu poată striga sau vorbi, mormăind vorbe de răzbunare, căci, spunea el, nu ajunsese papă din pricina regelui Henric, tatăl acestuia.

Eduard se trezi și îngheță de groază văzându-l pe pustnic lângă el, pregătit să îl înjunghie. Chiar atunci se auziră pași la ușă și bătrânul aruncă repede peste băiat o blană de oaie.

Pe ușă intră Hendon. Bătrânul îl scoase afară, mișcându-l că băiatul a plecat, și că îl va duce să îi arate încotro s-a dus.

Spre jalea lui Eduard cei doi plecară, dar auzi alți pași la ușă. După câteva clipe fu descoperit de John Canty, căci el era, împreună cu Hugo, flăcăul care îl păcălise să plece de la han.

Începu o viață de chin pentru bietul Eduard. Hugo îl lovea mereu, până când regele îi dădu o lecție strașnică, fiindcă fusese

antrenat de cei mai mari maeștri în lupta cu bastonul și în scrimă. De atunci numele de Regele Fu-Fu îi fu preschimbât în Rege al Cocoșilor de Luptă.

Hugo plănuia să se răzbune. Profită de faptul că „Zburlițul“, șeful bandei, hotărâse ca băiatul să meargă cu hoții, deși nu vrusese nici să fure, nici să cerșească. Smulse din mâna unei femei o legătură mare și o aruncă în brațele regelui, apoi o șterse mulțumit, lăsându-l în mijlocul unei mulțimi de oameni furioși. Noroc că apărură prin minune Miles Hendon, care îi luă apărarea și ceru să fie judecat de lege.

Pe vremea aceea hoții erau condamnați la moarte dacă bunul furat era prețuit la mai mult de treisprezece gologani. În legătura femeii era un purceluș fript care valora mult mai mult.

Văzând purcelușul, judecătorul îi spuse femeii că e păcat ca un băiat să fie spânzurat pentru atâta lucru. Femeia căzu la învoială să se treacă în hârtii că purcelul prețuia doar opt gologani. Regele scăpă de spânzurătoare, iar străjerul de la ușă îi ceru acum femeii să-i vândă purcelul cu opt gologani, altfel o acuză de jurământ mincinos. Femeia nu avu încotro și vându purcelul în pagubă.

Eduard fu condamnat la câteva zile de închisoare și apoi să fie biciuit în public.

Băiatul, păzit de străjer și însoțit de Miles, se îndrepta spre temniță. Pe drum Miles îi ceru străjerului să îl lase pe Eduard să evadeze, dacă nu, îl va pârî judecătorului în privința purcelului, iar pedeapsa pentru o asemenea faptă ar fi fost moartea. Speriat, străjerul, care habar nu avea de legi, îl lăsă pe Eduard să plece și promise că va înapoia purcelul femeii.

Porniră călare către Hendon Hall, căminul părintesc al lui Miles Hendon. Pe drum, Eduard îi povesti ce pătimise cu pustnicul și cu hoții. La rândul său, Miles îi povesti o mulțime despre familia lui și despre Edith, iubita lui. Vorbi voios și despre bucuria care îi va cuprinde pe ai lui, pe tatăl său, pe fratele său Arthur și pe Edith, căci nu se văzuseră de mulți ani. Ba chiar spuse câteva vorbe bune și despre Hugh, fratele cel rău.

Ajunseră la castel și intrară. Hendon îl întâlni pe Hugh care îi spuse că primiseră scrisoare cu câțiva ani în urmă că Miles murise, așa că nu putea să fie el Miles.

Uluit, Miles ceru să fie anunțat tatăl său, dar acesta murise. Spuse să fie chemat fratele Arthur, dar și acesta murise. Atunci ceru sa fie chemată lady Edith și slujitorii vechi ai casei. Hugh trimise după lady și spuse că din vechii slujitori au rămas numai cinci. Întrebând care, Miles înțelese că rămăseseră numai ticăloșii, iar ceilalți douăzeci și doi de slujitori cinstiți pieriseră.

Sosi lady Edith și Miles află că ea era acum soția lui Hugh. Deși la vederea lui și la sunetul glasului său se tulburase și ea, spuse, cu o privire înspăimântată și un glas mort, că nu îl cunoaște. Miles înțelese acum toată urzeala lui Hugh, de a-i fura averea și iubita. Rămase pe loc, iar Hugh trimise după străji.

Rămași numai ei doi în încăpere, regele se așeză și scrisese un hrisov în trei limbi, latinește, elinește și englezește, către unchiul său, lordul Hertford. Supărat rău, Miles băgă hârtia în buzunar, fără să știe ce face. Sosi și lady Edith, care îl sfătui pe Miles să plece, pentru că soțul ei, cu averea pe care o avea, avea putere de viață și de moarte în ținutul acela. În clipa aceea sosi straja, îi legă cobză pe rege și pe Miles și îi duse la închisoare. Între prinț și cerșetor era acum o prăpastie și mai mare: primul intra la închisoare, celălalt se pregătea de încoronare.

Cei doi petrecură în temniță o săptămână de coșmar, presărată zi și noapte cu beții și bătăi ale bărbaților și femeilor închiși de-a valma în sala întunecoasă.

Într-o zi veni un vizitator care îi mai ușură inima lui Hendon. Era un bătrân slujitor al casei sale, care se prefăcu că nu îl recunoaște, dar îi șopti în taină că i-a rămas credincios.

Bătrânul venea zilnic și le aducea pe furiș câte ceva de mâncare. De asemenea îi povestea lui Miles ce se întâmplase cât lipsise el de acasă. Ca să îi convingă pe tatăl lor și pe Edith să consimtă la căsătoria pe care el o dorea cu iubita lui Miles, Hugh falsificase scrisoarea care anunțase moartea oșteanului.

Tot de la bătrânul slujitor află Eduard că țara este bine cărmuită de rege, despre care el își dădu seama, plin de uimire, că e micul cerșetor cu care schimbase hainele.

În închisoare regele adevărat află multe nedreptăți și pedepse neomenoase pe care le sufereau oamenii: erau arși pe rug pentru credința lor, spânzurați pentru vina de a fi furat o bucată de postav

sau un cal, condamnați la tăierea urechilor și însemnarea cu fierul roșu pe obraji pentru îndrăzneala de a-și apăra drepturile.

Veni și rândul lui Miles să fie judecat. Fu condamnat să stea două ceasuri la stâlpul infamiei, pentru vagabondaj. Regele, fiind un copilandru, fu iertat de pedeapsă. Totuși, nu reuși să-și țină gura când îl văzu pe Miles legat de stâlp și batjocorit de gloată. Gardianul ordonă să i se dea câteva bice, dar Miles, gândind că asta îi va zdruncina mintea cu totul, strigă că e gata să primească el bicele, și le și primi. Slaba lui mângâiere fu că, după ce bătaia încetă, Eduard veni, îi atinse ușor umerii cu biciul și, în șoaptă, îl înnobilă și îi dădu rangul de conte.

Plecând de la închisoare, Hendon se gândi să meargă la Londra, la un vechi prieten al tatălui său, sir Humphrey Marlow, care avea o funcție pe la palatul regal. Acesta poate l-ar fi ajutat să meargă la rege, ca să-i ceară dreptate și să își recapete moștenirea.

Ajunseră la Londra cu o zi înainte de Ziua Încoronării, în toiul unor petreceri nebunești ale poporului dezlănțuit. Nici nu intrară bine în oraș și clocotul mulțimii care se luase la bătaie îi despărți.

Tom se obișnuise cu viața de la curte, nu se mai încurca în conversații, lua masa cu plăcere în văzul mulțimii, stătea falnic pe tron și se bucura de veșmintele mândre.

La început se mai gândise la bietul prinț căruia i se schimbase soarta, la sărmana sa mamă și la surorile sale. Încetul cu încetul începuse însă să îi uite. Regele dispărut îi pieri din gând, iar la mamă și surori se gândea mai mult cu teama că, dacă ar apărea, l-ar putea duce înapoi la viața lor de mizerie.

În Ziua Încoronării, regele și alaiul său trebuiau să plece de la Turn, să străbată toată Londra, apoi să revină de unde porniseră.

Alaiul era însoțit de fumul și zgomotul loviturilor de tun. Stindardele fluturau pretutindeni, hainele bogate străluceau de îți luau ochii.

Din loc în loc, la strigătele mulțimii, Tom azvârlea câte un pumn de monede scilpitoare. Într-un loc își văzu doi foști tovarăși de cerșit, care habar nu aveau pe cine aclamă. Mergând mai departe apăru mama lui, care se strecură prin mulțime și, cum stătea el pe cal, îi îmbrățișă piciorul și îi strigă cuvinte de iubire copilului ei. Tom îi spuse că nu o cunoaște, dar bucuria acestei serbări se duse.

Înima i se strânse și nu mai vedea în fața ochilor decât chipul îndurerat și jignit al mamei sale.

Încă înainte de răsăritul soarelui, la catedrala Westminster au început pregătirile pentru primirea alaiului regal. La lumina torțelor, galeriile au început să se umple de bogătași fără titluri de noblețe, dornici să vadă încoronarea regelui.

La ora șapte au început să sosească soțiile de pairi, înveșmântate în rochii strălucitoare, cu trene lungi și încărcate de diamante. La ora nouă sosiră ambasadorii străini, după câteva ceasuri, pairii din alaiul regal, apoi lordul regent și alți mari demnitari și, în sfârșit, regele.

Tom Canty, purtând pe trup o mantie de brocart aurit, iar în suflet mâhnire și căință, fu condus către tron. Arhiepiscopul de Canterbury ridică coroana deasupra capului său și deodată apărură în mijlocul catedralei un băiat zdrențaros care strigă să nu îi pună coroana pe cap, fiindcă el e regele adevărat.

În clipa în care câțiva oameni puseră mâna pe zdrențaros, Tom strigă tare că acela era regele. Eduard urcă pe platforma pe care se afla tronul, iar Tom îi căzu în genunchi și îi jură credință, bucurându-se că regele adevărat intră în stăpânirea drepturilor sale.

Lordul regent și alți lorzi văzură asemănarea extraordinară dintre cei doi băieți. Îl luară la întrebări pe Eduard, spre a se convinge de adevărul spuselor lui, dar tot ceea ce spunea el ar fi putut să spună și Tom. Atunci lordului regent îi veni o idee minunată și îl întrebă unde e Marele Sigiliu, căci numai regele adevărat putea să știe unde e. Eduard răspunse cu ușurință la aceasta, spunând că este într-o ascunzătoare tainică din iatacul său.

Un lord se duse iute să caute. Când se întoarse, spuse însă că sigiliul nu este acolo. Lordul regent strigă atunci să îl azvârle în stradă pe cerșetor, dar Tom sări în apărarea regelui adevărat. Întrebă cum arăta Marele Sigiliu și, când află, îi spuse lui Eduard că trebuie să își amintească mai bine de ziua în care s-au întâlnit. Povesti în amănunt ce se întâmplase, astfel că aflară și ceilalți cum se făcuse schimbul între prinț și cerșetor și ajunse la momentul în care Eduard ieșise în grabă afară, după ce ascunsese un lucru.

Eduard își aminti deodată că ascunsese sigiliul într-o mânecă a unei armuri ce se afla pe peretele iatacului. Lordul se duse din nou

și de data aceasta reveni cu sigiliul în mâna ridicată deasupra capului.

Lordul regent porunci pe dată ca Tom să fie dezbrăcat de veșmintele regești și să fie aruncat în Turn, dar adevăratul rege nu permise una ca asta. Îl întrebă pe Tom cum de și-a amintit unde e sigiliul, iar acesta răspunse cu nevinovăție că îl folosise de mai multe ori, ca să spargă alune cu el.

Ceremonia încoronării se desfășură mai departe, dar cel încoronat a fost regele adevărat, Eduard al VI-lea.

Miles Hendon ajunse și el într-un târziu la palatul Westminster și, printr-un noroc, ajunse chiar la rege. Când îl văzu nu îi veni să-și creadă ochilor că era zdrențărosul cu care umblase atâta pe drumuri. Când auzi însă că îi confirmă titlul de conte, dreptul de a sta jos în prezența regelui și înapoierea averii, se convinse că el era într-adevăr.

Tom Canty era și el acolo, într-un veșmânt bogat și deosebit, cum nu mai avea nimeni, căci regele așa hotărâse. Îi dăduse titlul de Finul Regelui și îi mulțumise pentru felul în care cârmuise țara cât timp fusese în locul lui.

Hugh plecă pe continent, unde muri în scurt timp, apoi Miles se căsători cu văduva lui, lady Edith.

De tatăl lui Tom nu mai auzi nimeni nimic.

Regele puse să fie ajutați toți oamenii drepecți pe care îi cunoscuse când era cerșetor.

Miles Hendon și Tom Canty au fost favoriții regelui în tot cursul domniei acestuia.

În scurta sa stăpânire, căci muri tânăr, regele Eduard a avut o domnie neobișnuit de blândă și îndurătoare pentru vremurile acelea, purtându-se cu dreptate față de suferințele oamenilor simpli, din popor.

Dincolo de povestea moralizatoare, romanul *Print și cerșetor* poate fi citit ca ecuația unui schimb de roluri sociale. Beneficiile sunt pentru lumea modernă, pentru filosofia organizațiilor.

Lucian Pricop